

Foto: Anda van Riet

ALLES KAN... MET LITERATUUR EN SCHRIJVERS!

Leerlingen interviewen schrijvers op Drents literair festival

‘Ik begrijp niet waarom ik zo bang ben voor presentaties. Dit was veel enger, en toch ook niet!’ Of: ‘Dit was echt gaaf! Volgend jaar ga ik weer!’ Een greep uit de reacties van de havo 3-leerlingen die op 20 september 2014 terugkwamen van het literaire festival Nazomerzinnen. Ze hadden Judith Visser en Mariken Jongman geïnterviewd en een tas vol nieuwe romans gescoord. Van *Land 32* tot *Vreemden in de nacht*, allemaal gesigneerd.

MARLOES OTTEN

Sinds 2007 organiseert stichting Zomerzinnen het Drentse literaire festival Zomerzinnen. Een evenement in het teken van literatuur (zie kader ‘Zomerzinnen’). Zo ook in 2013, te Meppel. In mijn ogen een boeiend festival, maar met ‘een overdosis grijs’. Met mijn tweeëntwintig jaar was ik een van de jongste boekenliefhebbers bij interviews met Leon de Winter, Jessica Durlacher of Herman Brusselmans. Ik miste de *young adults* in de zaal. Ik miste ook de *young-adult*-schrijvers. De line-up werd gedomineerd door schrijvers van volwassenenliteratuur. Gemiste kans.

Een dag later maalden die *young-adult*-schrijvers en mijn leerlingen nog steeds door mijn hoofd, en op dat moment bedacht ik dat het anders kon. Waarom zouden leerlingen geen schrijvers kunnen interviewen op het festival? Een e-mail naar Annette Timmer, coördinator Zomerzinnen, was zo gestuurd en in mei 2014 was daar het groene licht: mijn leerlingen werd gevraagd met een lijstje te komen van schrijvers die zij graag wilden interviewen. Voor mij was dit heel dubbel: dit betekende het einde van de overdosis grijs, mijn leerlingen kregen een

kans. Tegelijkertijd werd alles nu écht, zou ik leerlingen zo ver kunnen krijgen? ‘Project Zomerzinnen’ kon beginnen, al wist ik nog niet precies wat dat betekende.

Voor het ‘echie’

Vijf havo 2-leerlingen willen de strijd met de boeken en de auteurs aangaan. Wat mij opvalt, is dat het niet allemaal ‘leesbeesten’ of makkelijke lezers zijn. Daarbij zijn het niet de mondige leerlingen die ik had verwacht. Ook timide leerlingen gaven zich op. Ook opvallend: alleen meiden meldden zich aan. ‘Project Zomerzinnen’ blijkt meer in te houden dan alleen een boek lezen en wat vragen bedenken. Om in september te kunnen stralen, moeten de leerlingen naast het lezen van boeken ook een beroep doen op hun schrijfvaardigheid, hun onderzoeksvaardigheid en hun spreekvaardigheid.

De wensenlijstjes verschijnen al snel op tafel: Mel Wallis de Vries, Judith Visser en Anna Woltz scoren goed. Stichting Zomerzinnen ziet de schrijvers als mooie aanvulling, maar benadert ze niet zelf. Dat mogen de leerlingen doen. Al snel komen zij dan ook tot de conclusie dat de schrijfsters ge-e-maild moeten worden. Dat blijkt lastig: in de e-mails mogen geen spelfouten zitten en het

taalgebruik moet formeel zijn. Hoe vraag je wat je wilt en hoe zorg je dat het honorarium duidelijk is? De leerlingen besluiten de e-mailtjes samen te schrijven en dan naar mij te sturen. Samen met de leerlingen beoordeel ik de toon en de inhoud. Diverse prachtige berichten worden verzonden. Wat mij opvalt, is de manier waarop er nagedacht wordt door de leerlingen. Wanneer Judith Visser eindigt met 'groetjes Judith', is de eerste vraag: 'Mogen wij nu ook beginnen met "Hallo Judith?"' Ik hou mijn rol hier bewust zo klein mogelijk; van mij mogen ze het zelf proberen.

Mariken Jongman (schrijfster van onder andere *Kiek*) en Judith Visser (bekend van onder meer *Stuk!* en *Vreemden in de nacht*) worden uiteindelijk uitgenodigd en kunnen komen. En dan moet er gelezen worden. Maar welke boeken dan? En waarom die? Ook hier hou ik mij op de achtergrond; het is het project van de *young adults*. Uiteindelijk worden *Stuk!* en *Kiek* gekozen. *Vreemden in de nacht* en *Liefde, liefde nog een liefde* komen op de reserveplank. We spreken af dat de boeken tijdens de zomervakantie gelezen worden, zodat we na de zomervakantie verder kunnen gaan. Ook hier valt de zelfstandige en verantwoordelijke houding op: de leerlingen verdelen de te lezen boeken eerlijk, keuzes worden overlegd en onderbouwd en een reële planning wordt gemaakt.

Na de vakantie gaat het project verder; de boeken zijn uit. Het is aan de leerlingen een interview voor te bereiden. Er wordt informatie gezocht over de schrijfsters en de boeken, en de vragen worden op papier gezet. Wat vraag je precies? Hoe formuleer je zulke vragen? Mag je alles vragen? Ik laat alles open, de leerlingen moeten hier zelf achter zien te komen. Hier en daar stel ik vragen als 'Waarom wil je dat weten?' of 'Wat vind je de toegevoegde waarde?' om de kritische houding te verbeteren. De vragen ontstijgen het niveau van 'Wat zijn uw hobby's?' en 'Waarom wilde u schrijver worden?'. Ze gaan over het boek, de betekenis van het verhaal en de werkelijkheid achter het verhaal (zie kader 'Interviewvragen'). We besluiten de vragen te oefenen in een interviewsetting. Om goed te kunnen begeleiden, neem ik de rol van schrijfster aan. De leerlingen bevragen mij, en ze kunnen oefenen met doorvragen en inspelen op de gegeven informatie.

De laatste stap die genomen moet worden, voor het festival, is een interview met de regionale krant. Ik besluit me amper te mengen in het gesprek; de leerlingen doen hun verhaal. Tijdens dat interview zie ik de wil van de meiden om dit project te laten slagen. De interesse in de boeken wordt zo precies mogelijk uitgelegd. Een betere oefening in beargumenteren kan ik me niet wensen.

Van links naar rechts: Velda de Winter, Charlotte Rozema, Rosemarijn Bouwer, Judith Visser

Dé dag

20 september 2014 is dé dag! De interviews met Judith Visser en Mariken Jongman vinden plaats aan het eind van de dag. Er is een speciale ruimte voor de *young-adult*-interviews ingericht, de leerlingen staan apart op het programma vermeld en krijgen alle aandacht van de organisatoren. Ook op deze dag is mijn rol klein. De presentatievaardigheid van de leerlingen komt hier om de hoek; al het geoefende moet nu in praktijk gebracht worden. De ontmoeting met de schrijfsters is zeer speciaal. Ik zie dat alles voor de leerlingen 'echt' wordt. Het boek is niet langer zomaar een verhaal, het hoort bij iemand, er zit een idee achter. Dat zie ik ook terug tijdens de interviews. Er wordt geluisterd, over en weer. Tijdens het interview doet zich een probleem voor: 'We hebben te veel tijd.' Ik grijp niet in, laat de leerlingen het oplossen. Dat betekent dat er een beroep gedaan moet worden op improvisatie. Er moeten vragen bedacht worden, er kan voorgelezen worden. De schrijfsters helpen hier en daar een beetje en dat sterkt de leerlingen ook weer. Het wordt een echt samenspel.

Na de interviews is er tijd voor een signeesessie en een fotomoment. Hier maken de dames dankbaar gebruik van. Wanneer ik voorstel om nog naar een aantal andere schrijvers te gaan, is de reactie positief. Ik vertel over allerlei boeken en schrijvers. We besluiten naar Daan Heerma van Voss, Toine Heijmans en Nico Dijkshoorn te gaan. Het boek *Land 32* van Heerma van Voss wordt – naar aanleiding van het moeilijke, maar boeiende interview – gekocht. Ook hier zie ik een interessante ontwikkeling: Heerma van Voss zoekt het gesprek met de meiden; vertelt ze over de moeilijkheid

INTERVIEWVRAGEN

Leerlingen stelden tijdens het interview verschillende vragen aan de schrijfsters van de *young-adult*-boeken. Onder andere deze vragen passeerden de revue.

- Waarom heeft u ervoor gekozen het veelbesproken onderwerp 'pesten' te beschrijven in uw boek?
- Komen er elementen uit het boek uit uw eigen leven / uw eigen jeugd?
- De hoofdpersoon in het boek *Stuk* doet dingen die je als lezer niet goed kunt keuren. Toch kun je met haar meeleven. Welk effect wilde u bereiken door het onderwerp zo te belichten?
- Het boek *Stuk* werd vorig jaar verfilmd. Wat vindt u van het resultaat?
- U laat *Kiek* heel erg kijken naar de eigenschappen van de gitarist en minder naar het uiterlijk. Waarom heeft u daarvoor gekozen?
- Zijn er raakvlakken met uw eigen jeugd wanneer u kijkt naar het leven van *Kiek*?
- Het boek *Kiek* bevat opvallend veel wisselingen van plaats. Waarom heeft u hiervoor gekozen?

van het boek. Hij biedt de leerlingen aan een ander boek toe te sturen. De reactie? 'Maar ik wil dit boek heel graag begrijpen! Ook al doe ik er heel lang over!' Ik bied aan het boek ook te lezen in het komende schooljaar en hen te helpen met 'begrijpen' van het verhaal.

In de weken na het festival bespreek ik Nazomerzinnen met de leerlingen. Wat ging goed? Wat was moeilijk? Leerlingen geven aan het interviewen zelf lastig te vinden. Vooral 'het ter plekke bedenken van doorvragen' vinden ze moeilijk.

En nu?

Dit project heeft mij meerdere dingen opgeleverd. Allereerst heb ik gezien hoe *young adults* geïnteresseerd raken in literatuur wanneer het 'echt' wordt en dat leerlingen gemotiveerd raken om de stap te zetten naar volwassenenliteratuur, zonder dat ze afschrikken van de moeilijkheidsgraad van een boek. Daarnaast heb ik allerlei deelvaardigheden voorbij zien komen, waar de leerlingen – onbewust – hard aan hebben gewerkt. Daarbij denk ik aan schrijfvaardigheid en spreekvaardigheid. Ook is het voor mij waardevol te beseffen dat deze deelvaardigheden voor leerlingen belangrijk worden wanneer de buitenwereld 'aanklopt'. Goed kunnen spellen lijkt dan ineens van levensbelang, en het stellen van de juiste vragen bij het interview wordt een minimale vereiste.

Een derde punt dat ik graag aan wil stippen, is het contact met auteurs. Ik merk dat sommige auteurs op de leerlingen gericht zijn. Ze nemen de tijd om met de leerlingen te spreken, en dat zorgde ervoor dat de leerlingen zich uniek en competent voelden. Mariken Jongman liet via haar Facebook weten dat de vragen van de meiden

niet onderdeden voor de vragen van echte interviewers: een mooi compliment!

Komend jaar is er weer een editie van Zomerzinnen. Ik hoop dat mijn leerlingen hier wederom een rol kunnen spelen. De ideeën bij de nieuwe havo 2-leerlingen liggen al wel klaar. Mel Wallis de Vries (*Shock!*, *Wreed*) moet komen, net als Helen Vreeswijk (*Promille*, *De Kick*). Ook Daniëlle Bakhuis mag over haar boeken *Wat als en Zes seconden* vertellen. Anders dan vorig jaar zijn er nu voor het eerst jongens die deel willen nemen aan het festival. Daarnaast heb ik meer ervaring. Ik weet wat er gaat komen, waar de hiaten zitten. Zo zal ik tijdens de voorbereiding meer aandacht schenken aan de lengte van het interview. Wat zeker niet verandert: mijn terughoudende rol, de leerlingen zijn 'eigenaar'. Op naar een nog mooiere editie. ■

Marloes Otten is lerares Nederlands aan CSG Dingstede te Meppel. Ze is genomineerd als docente Nederlands van het jaar 2015 in programma *De Taalstaat* op Radio 1.

ZOMERZINNEN

De eerste editie van het Drentse literaire festival Zomerzinnen vond plaats in Wezup, 2007. Onder andere Dwingeloo (2009), Hoogeveen (2010), Meppel (2013) en Zuidlaren (2014) volgden. Tijdens het festival krijgen schrijvers, dichters, muzikanten en verhalenvertellers de kans over 'hun juweeltjes' te vertellen. Bezoekers kunnen genieten van interessante interviews, luisteren naar voordrachten of meedoen met workshops. Zomerzinnen 2015 zal plaatsvinden op 20 juni in de Culturele Gemeente van Drenthe: Emmen. Het festival kent ook edities die in september plaatsvinden (Nazomerzinnen) en in de december (Winterzinnen). Zie ook <www.zomerzinnen.nl>.